

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

Spriedums

Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2003. gada 14. februārī

lietā nr. 2002-14-04

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Aivars Endziņš, tiesneši Ilma Čepāne, Romāns Apsītis, Juris Jelāgins, Andrejs Lepse, Ilze Skultāne un Anita Ušacka, ar tiesas sēdes sekretāri Egiju Freimani,

pieņemot pieteikuma iesniedzēju - 20 Septītās Saeimas deputātu: Egila Baldzēna, Pētera Salkazanova, Jāņa Lejas, Rišarda Labanovska, Borisa Rastopirkina, Miroslava Mitrofanova, Jura Sokolovska, Aleksandra Golubova, Leona Bojāra, Jāņa Jurkāna, Modra Lujāna, Jakova Plinera, Jāņa Urbanoviča, Borisa Cileviča, Oļega Deņisova, Pāvela Maksimova, Osvalda Zvejsalnieka, Andreja Klementjeva, Oļega Tolmačova un Igora Solovjova - pārstāvim Egilam Baldzēnam

un institūcijas, kas izdevusi apstrīdēto aktu, - Ministru kabineta - pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Ivaram Gruntem,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu, Satversmes tiesas likuma 16. panta 4. punktu un 17. panta otrās daļas 3. punktu,

Rīgā 2002. gada 17. un 18. decembrī un 2003. gada 14. janvārī atklātā tiesas sēdē izskatīja lietu

“Par Ministru kabineta 2001. gada 8. augusta rīkojuma nr. 401 “Par bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas izvietojumu Olainē” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 111. un 115. pantam, Atkritumu apsaimniekošanas likuma 5. pantam un 6. panta 1. – 3. punktam, likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 3. un 11. pantam, likuma “Par piesārņojumu” 14. pantam un 17. panta pirmajai daļai, kā arī likuma “Par vides aizsardzību” 11. pantam”.

Konstatējošā daļa

1999. - 2000. gadā, realizējot Valsts investīciju programmu, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk - VARAM) vairākām pašvaldībām piedāvāja to administratīvajā teritorijā izvietot bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtu (turpmāk - sadedzināšanas iekārta). Lai realizētu šo projektu, kā arī, ņemot vērā pašvaldību attieksmi, noteiktā kārtībā tika nolemts veikt ietekmes uz vidi novērtējumu (turpmāk IVN) sadedzināšanas iekārtai un potenciālajām tās uzstādīšanas vietām Liepājas un Olaines pilsētā, kā arī Rudbāržu, Cenu un Krustpils pagastā. VARAM kā šīs paredzētās darbības ierosinātājs ar IVN procesu saistītās funkcijas nodeva akciju sabiedrībai "BAO" (turpmāk - AS "BAO").

2001. gada maijā tika izstrādāts ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojums (turpmāk - noslēguma ziņojums), par kuru Ietekmes uz vidi novērtējuma valsts birojs (turpmāk - valsts birojs) 2001. gada 18. jūnijā sniedza "Atzinumu par bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas un potenciālo tās uzstādīšanas vietu ietekmes uz vidi novērtējuma noslēguma ziņojumu" (turpmāk - atzinums par noslēguma ziņojumu). Tajā citastarp bija teikts, ka "iekārtas pašas radītie izmeši [...] pilnībā atbilst spēkā esošo normatīvo aktu prasībām" un ka veiktā izpēte attiecībā uz iekārtas izvietojumu Olainē "neuzrāda nekādus izslēdzošus aspektus normatīvo aktu ievērošanas ziņā" (*Ministru kabineta atbildes raksta 4. pielikums*). Valsts birojs atzinumā par noslēguma ziņojumu norādīja, ka rekomendē izvietot sadedzināšanas iekārtu Krustpils pagastā, Olainē vai Liepājā.

2001. gada 18. jūlijā Olaines pilsētas dome nolēma akceptēt sadedzināšanas iekārtas izvietojumu pilsētas katlumājas teritorijā, ievērojot virkni priekšnoteikumu, kādus VARAM jāizpilda pilsētas vides un infrastruktūras sakārtošanai.

2001. gada 21. jūlijā stājās spēkā Ministru kabineta 2001. gada 17. jūlija noteikumi nr. 323 "Prasības atkritumu sadedzināšanai un atkritumu sadedzināšanas iekārtu darbībai" (turpmāk - noteikumi nr. 323), kuri citastarp noteic atkritumu sadedzināšanas iekārtām smago metālu, dioksīnu un furānu emisijas robežvērtības gaisā un izplūdes gāzu attīrīšanas procesā radušajos notekūdeņos pēc to attīrīšanas.

2001. gada 8. augustā Ministru kabinets izdeva rīkojumu nr. 401 (turpmāk - apstiprinātais rīkojums), ar kuru Olaines katlumājas teritorija Olainē, Celtnieku ielā nr. 1 tika apstiprināta par sadedzināšanas iekārtas izvietojuma vietu.

Pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētais rīkojums neatbilst šādām normām:

- Satversmes 111. pantam, kas noteic, ka valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu;

- Satversmes 115. pantam, kas noteic, ka valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā dzīves vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu;

- Atkritumu apsaimniekošanas likuma 5. pantam, kurš, lai aizsargātu personas, to dzīvību, veselību un mantu, kā arī apkārtējo vidi, noteic ar atkritumu apsaimniekošanu saistītus principus;

- Atkritumu apsaimniekošanas likuma 6. panta 1. - 3. punktam, kas noteic, ka "organizējot, plānojot un veicot atkritumu apsaimniekošanu, jāievēro šādas prasības (turpmāk - prioritārajā secībā):

- 1) jānovērš atkritumu rašanās cēloņi, tai skaitā jāattīsta tīrās tehnoloģijas;
- 2) jāsamazina atkritumu daudzums (apjoms) un bīstamība;
- 3) atkritumi jāpārstrādā, jāiegūst atkārtoti izmantojami materiāli un enerģija; ...".

Pieteikuma iesniedzējs norāda, ka, lemjot par sadedzināšanas iekārtas uzstādīšanu, nav ievērots, ka atkritumu sadedzināšana ir mūsdienās jau novecojis atkritumu pārstrādes veids. Bez tam šā procesa rezultātā netikšot iegūti otrreizēji lietojami materiāli un izmantojama enerģija.

Apstrīdētais rīkojums neatbilstot vēl arī šādām normām:

- likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 3. un 11. pantam. Sabiedriskās apspriešanas procesā Olainē no aptuveni 13 000 iedzīvotājiem esot piedalījušās nedaudz vairāk par 20 personām. IVN procesā veiktā sabiedriskā aptauja liecinot, ka 76 procenti aptaujāto neesot bijuši informēti par plānoto sadedzināšanas iekārtas uzstādīšanu. Saeimā esot saņemta protesta vēstule pret projekta virzību. Šo vēstuli esot parakstījuši 3732 cilvēki. Tas kopumā liecinot, ka sabiedrība neesot informēta par sadedzināšanas iekārtas uzstādīšanu Olainē;

- likuma "Par piesārņojumu" 14. pantam, kurš noteic piesārņojošu darbību uzsākšanas ierobežojumus;

- likuma "Par piesārņojumu" 17. panta pirmajai daļai, kurā izvirzīti priekšnoteikumi vides kvalitātes normatīvu ieviešanas programmas vai piesārņojuma samazināšanai paredzētas rīcības programmas izstrādei;

- likuma "Par vides aizsardzību" 11. pantam, kas noteic, ka Latvijas Republikas iedzīvotājiem ir tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi.

Olaines pilsētas teritorija, kā pierādot dažādi pētījumi, jau pašlaik esot ļoti piesārņota, tāpēc tur nedrīkstot ierīkot vēl vienu potenciāli piesārņojošu objektu.

Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabinets – nepiekrīt pieteikuma iesniedzēju viedoklim. Tas savā atbildes rakstā pauž viedokli, ka apstrīdētais rīkojums pieņemts, izvērtējot tā atbilstību Satversmei un likumiem. Ministru kabinets norāda, ka "Satversmes 111. panta un apstrīdētā rīkojuma regulējuma priekšmeti ir nesavienojami (pirmais garantē medicīniskās palīdzības minimumu; otrs - apstiprina atkritumu sadedzināšanas vietu) un nav iespējama to savstarpēja pretstatīšana, atbilstības izvērtēšana". Turklāt, pieņemot apstrīdēto rīkojumu, Ministru kabinets esot veicis nepieciešamos pasākumus, lai uzsāktu atkritumu apsaimniekošanu, t.i., veicis darbības, kas aizsargā cilvēku veselību un vidi. Ar apstrīdēto rīkojumu tiek veicinātas katra Latvijas iedzīvotāja, arī Olaines pilsētas iedzīvotāju, tiesības dzīvot labvēlīgā, nepiesārņotā vidē. Tādējādi Ministru kabinets esot veicinājis Satversmes 115. pantā noteikto mērķu sasniegšanu. Tāpat pirms rīkojuma pieņemšanas esot veikta virkne pasākumu, ar kuru palīdzību sabiedrībai sniegta vispusīga, pilnīga, objektīva un pamatota informācija kā par sadedzināšanas iekārtu, tā arī par vides stāvokli Olainē.

Ministru kabinets pauž viedokli, ka Atkritumu apsaimniekošanas likuma 5. pants un 6. panta 1. - 3. punkts noteic kritērijus, kādi ievērojami, apsaimniekojot atkritumus. Pēc tam, kad lēmumu par sadedzināšanas iekārtas uzstādīšanu jau bija pieņēmusi Olaines pilsētas dome, Ministru kabinets ar apstrīdēto rīkojumu esot tikai apstiprinājis vietu, kur uzstādāma sadedzināšanas iekārta. Turklāt, izdodot apstrīdēto rīkojumu, esot izvērtēta tā atbilstība likumiem un citiem normatīvajiem aktiem, kā arī izvērtēta pašvaldības pieņemtā lēmuma pamatotība, lietderība un atbilstība normatīvajiem aktiem.

Ministru kabinets uzsver, ka Olainē uzstādāmajai sadedzināšanas iekārtai saskaņā ar likumu "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" neesot bijis nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, taču, ievērojot piesardzības principu, šis IVN ticis veikts. Apstrīdētais rīkojums esot izdots, ievērojot visus likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 3. pantā minētos principus. Olaines pilsētā likumā paredzētajā kārtībā esot veikta gan sadedzināšanas iekārtas ietekmes uz vidi novērtējuma sākotnējā

sabiedriskā apspriešana (turpmāk - sākotnējā sabiedriskā apspriešana), gan šīs iekārtas ietekmes uz vidi novērtējuma darba ziņojuma sabiedriskā apspriešana (turpmāk - darba ziņojuma sabiedriskā apspriešana). Olaines iedzīvotāji esot ne tikai pienācīgi informēti, bet, ievērojot likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 3. panta 2. punkta prasības, esot ņemti vērā arī viņu viedokļi. Tā kā, veicot IVN, neesot konstatēti juridiski ierobežojumi sadedzināšanas iekārtas uzstādīšanai Olaines pilsētā, esot ievērotas šā likuma 3. panta 3. punkta prasības. Tāpat esot ievēroti likuma 3. panta 6. punktā minētie principi.

Bez tam Ministru kabinets uzskata - ja attiecībā uz kādu darbību tiek veikts IVN, sākotnējais izvērtējums nav nepieciešams, tādēļ likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 11. pants šādā gadījumā nav piemērojams. Savukārt likums "Par piesārņojumu" neregulējot piesārņojošas darbības veikšanas vietas izvēli, bet gan nosakot šai darbībai nepieciešamās atļaujas saņemšanas kārtību un priekšnoteikumus. Turklāt pieteikuma iesniedzējs neesot skaidri motivējis savu prasījumu, norādot sakarību starp apstrīdēto rīkojumu un likuma "Par piesārņojumu" normām.

Pēc Ministru kabineta domām, apstrīdētais rīkojums atbilst likuma "Par vides aizsardzību" 11. pantam, jo noslēguma ziņojumā esot secināts, ka sadedzināšanas iekārtas izvietošana Olainē neatstās būtisku negatīvu ietekmi uz vidi, nekaitēs iedzīvotāju veselībai un neapdraudēs viņu dzīvību, intereses un īpašumu. Tāpat Ministru kabinets, apstiprinot apstrīdēto rīkojumu, esot ņēmis vērā atzinumu par noslēguma ziņojumu. Tāpēc apstrīdētais rīkojums atbilstot arī Satversmes 115. pantam.

Lietā tika noteikta **ekspertīze** par iespējamo vides piesārņojumu, kādu varētu radīt Olainē uzstādāmā sadedzināšanas iekārta, kā arī par šāda piesārņojuma iespējamo kaitīgumu Olaines un tās apkārtnes iedzīvotāju veselībai un dzīvībai. Par ekspertiem tika aicināti Rūta Bendere, *Dr. phys.*, profesors Imants Kaimiņš, *Dr. chem.*, un docente Brigita Aulika, *Dr. med.*.

Eksperte R. Bendere, atbildot uz Satversmes tiesas uzdotajiem jautājumiem, paskaidro, ka katru gadu Latvijā rodas apmēram 25 000 tonnu bīstamo atkritumu, kurus var pārstrādāt sadedzinot. Sadedzināšanas iekārtas darbības rezultātā kaitīgie izmeši atmosfērā un notekūdeņos tikšot attīrīti un atbildīšot gan Eiropas Savienības (turpmāk - ES) direktīvas 94/67/EC, gan Latvijas Republikas normatīvo aktu prasībām. Dedināšanas krāsns notekūdeņi nenonākšot saskarē ar apkārtējiem iedzīvotājiem un pēc apstrādes pilsētas notekūdeņu attīrīšanas iekārtā nevarot būt

bīstami apkārtējai videi. Sadedzināšanas procesā gan varot rasties lokāla rakstura smakas, bet tās, darbības ar atkritumiem veicot izolētās telpās ar izplūdes gaisa attīrīšanu, tehnoloģiski tikšot ierobežotas.

Eksperts I. Kaimiņš norāda, ka pesticīdu dedzināšana, ko plānots veikt sadedzināšanas iekārtā, radot piesārņojumu ar dioksīniem un furāniem, kas esot bīstamas un indīgas vielas. Eksperts uzsver, ka kadmija, dzīvsudraba, kobalta, vanādija un niķeļa pieļaujamā koncentrācija atmosfērā būšot pārkāpta. Bez tam pēc sadedzināšanas procesa notekūdeņos paliekošais dioksīnu un furānu daudzums arī pārsniegšot pieļaujamo normatīvu robežvērtības. Turklāt dioksīnu un furānu savienojumi bioloģiskajās attīrīšanas iekārtās netiekot noārdīti un varot turpināt piesārņot augsni un ūdeņus.

Eksperte B. Aulika, balstoties uz I. Kaimiņa atzinumu šajā lietā un raksturojot Olaines iedzīvotāju vispārējo veselības stāvokli, norāda, ka 2000. un 2001. gadā ir palielinājies onkoloģisko pacientu ambulatoro apmeklējumu skaits. Olainē varot novērot iedzīvotāju vidējā dzīves ilguma samazināšanos. Arī Olaines pilsētā dzīvojošo bērnu saslimstība pirmajā dzīves gadā 2000. gadā esot divas reizes lielāka, bet 2001. gadā -1,8 reizes lielāka salīdzinājumā ar Siguldu kā kontrolpilsētu, kurā neesot ķīmiski farmaceitisko fabriku piesārņojuma. Salīdzinot ar citām pilsētām, Olainē esot arī paaugstināts gruntsūdeņu piesārņojums ar smagajiem metāliem.

Tiesas sēdē pieteikuma iesniedzēja pārstāvis atkārtoti uzsvēra pieteikumā pausto, proti, viņš iebilstot galvenokārt pret faktu, ka sadedzināšanas iekārta tiek uzstādīta Olainē. Neesot zināms Olainē esošā piesārņojuma līmenis, un IVN ietvaros, neveicot papildu novērojumus, tas esot pieņemts par neesošu. Tomēr daudzi pētījumi apstiprinot to, ka piesārņojums Olainē pastāvēt jau kopš padomju laikiem. Tā kā neesot precīzi zināmas visas vielas, kuras plānots sadedzināt, nevarot prognozēt izmešu daudzumu un sastāvu. Vadoties no bioloģijas doktora Anatolija Beļajeva atzinumiem, plānotie sadedzināšanas iekārtas vairāku vielu izmeši pārsniegšot noteiktās normatīvu robežvērtības. Visbeidzot, sadedzināšana neesot uzskatāma par mūsdienīgu bīstamo atkritumu pārstrādes metodi.

Ministru kabineta pārstāvis norādīja, ka apstrīdēto rīkojumu valdība esot izdevusi savas kompetences ietvaros, ievērojot spēkā esošo procesuālo kārtību. Turklāt pirms apstrīdētā rīkojuma izdošanas Ministru kabinets esot pārbaudījis arī Olaines

pilsētas domes pieņemtā lēmuma likumību. Lemjot par apstrīdētā rīkojuma izdošanu, Ministru kabinets esot uzticējies VARAM sniegtajai informācijai un dokumentiem.

Bez tam Ministru kabineta pārstāvis apgalvoja, ka arī ministriju un citu valsts institūciju atzinumi par apstrīdētā rīkojuma projektu esot bijuši pozitīvi. Ministru kabinets esot konstatējis, ka iedzīvotāju attieksme pret sadedzināšanas iekārtas uzstādīšanu Olainē neesot bijusi izteikti noraidoša. Bez tam līdzīgas sadedzināšanas iekārtas jau funkcionējot Dānijā, Somijā, Zviedrijā, ASV un citās valstīs. Tās nereti tiek uzstādītas pilsētās. Turklāt Olainē uzstādāmā sadedzināšanas iekārta esot sertificēta atbilstoši ES prasībām vides aizsardzības jomā.

Pēc Ministru kabineta domām, veicot IVN, ir pilnībā ievērots atklātības princips un sabiedrībai dota vispusīga, pilnīga un pamatota informācija gan par sadedzināšanas iekārtu, gan par vides stāvokli Olainē. Tikai paši cilvēki neesot izmantojuši likumā paredzētās tiesības. Ja apstrīdētais rīkojums tikšot atcelts, valstij radīšoties zaudējumi 3 209 393 latu apmērā, turklāt vajadzēšot Dānijas Vides aizsardzības aģentūrai atmaksāt 672 600 latu.

Eksperte B. Aulika apstiprināja savā atzinumā pausto, ka sadedzināšanas iekārtas darbības rezultātā tikšot radītas daudzas vielas, arī smagie metāli, dioksīni, furāni un formaldehīdi, kas esot kaitīgi cilvēku veselībai. Viņa uzsvēra, ka toksisko ķīmisko vielu iedarbība uz cilvēka organismu esot atkarīga no šo vielu fizikālajām īpašībām, ķīmiskās struktūras, daudzuma, iedarbības ilguma, iedzīvotāju vecuma, gaisa spiediena un citiem faktoriem. Tomēr Olainē, ievērojot teritoriju piesārņojošo vielu spektru un gruntsūdeņu piesārņotības līmeni, kā arī augstus bērnu saslimstības un pieaugušo mirstības rādītājus, sadedzināšanas iekārtas darbības rezultātā radīšoties iepriekš minētās saslimšanas.

Lieciniece, sabiedriskās organizācijas "Vides aizsardzības klubs" darbiniece Elita Kalniņa paskaidroja, ka piedalījies sākotnējā sabiedriskajā apspriešanā Olainē 2000. gada 30. martā. Viņa neesot redzējusi pilsētā publiski izliktus paziņojumus un informāciju par projekta apspriešanu ieguvusi no valsts biroja direktora. Lieciniece paskaidroja, ka, viņasprāt, tiem iedzīvotājiem, kuri piedalījušies sabiedriskajā apspriešanā, esot sniegta pietiekama informācija par projektu, tāpat esot uzklausi klātesošie sabiedrības pārstāvji - Olaines pilsētas bibliotēkas darbinieki un akciju sabiedrības "Olainfarm" darbinieki.

Eksperte R. Bendere paskaidroja, ka krāsns atrašanās Olainē uzlabošot vietējo ekoloģisko situāciju, jo būšot iespējams likvidēt atkritumus, kuri rodas Olainē

funkcionējošo rūpnīcu darbības rezultātā, kā arī būšot iespējams Olainē attīrīt jau pašlaik piesārņoto augsni. Eksperte savus slēdzienus esot balstījusi uz sadedzināšanas iekārtas ražotāja sniegto tehnisko informāciju un secinot, ka sadedzināšanas iekārtas darbības rezultātā radītie izmeši nepārsniedzot saistošo normatīvu robežvērtības.

Eksperts I. Kaimiņš paskaidroja, ka savam atzinumam izmantojis noslēguma ziņojumā ietvertu informāciju. Viņš uzskatot, ka bīstamo atkritumu dedzināšana ekoloģisko situāciju Olainē tikai pasliktināšot. Turklāt sadedzināšanas iekārtas darbība turpmāk negatīvi ietekmēsot biškopību un bioloģisko lauksaimniecību Olainē un tās apkārtnē.

Pieaicinātā persona - Olaines domes priekšsēdētājs Jānis Pavlovičs paskaidroja, ka, informējot sabiedrību par sākotnējo sabiedrisko apspriešanu un darba ziņojuma sabiedrisko apspriešanu, esot ievērotas likumā noteiktās prasības. Olaines dome, pieņemot lēmumu par sadedzināšanas iekārtas izvietojumu Olaines administratīvajā teritorijā, esot ņēmusi vērā atzinumu par noslēguma ziņojumu, saskaņā ar kuru šī iekārta neradīšot kaitējumu Olaines iedzīvotāju veselībai. Turklāt sadedzināšanas iekārtas izvietojuma un darbības nodrošināšanai tikšot sakārtoti Olaines infrastruktūras un vides elementi, kā arī tikšot radītas 27 jaunas darba vietas.

Pieaicinātā persona - bijušais AS "BAO" valdes priekšsēdētājs Indulis Emsis paskaidroja, ka bīstamās vielas, arī Gardenē un Kņavā novietotie pesticīdi, atrodas pagaidu uzglabāšanas vietās un tos nepieciešams pārstrādāt. Viņaprāt, IVN procesā sabiedrība neesot pietiekami labi informēta, jo neesot piešķirti tam nepieciešamie līdzekļi. Valsts institūcijām lemjot par sadedzināšanas iekārtas izvietojumu, normatīvie akti neprasot obligātu sabiedrības piekrišanu. Tāpēc sabiedrības noraidošas attieksmes dēļ valdība riskējot pieņemt vajadzīgu, bet nepopulāru lēmumu. Sadedzināšanas iekārtas drošu darbību garantējot tās ražotājs, un gadījumā, ja iekārta radīšot draudus sabiedrībai vai videi, tās darbība tikšot apturēta.

Pieaicinātā persona - Olaines iedzīvotājs Andris Tolmačovs paskaidroja tiesai, ka savācis ap 4000 Olaines iedzīvotāju parakstu pret sadedzināšanas iekārtas izvietojumu Olainē. Cilvēkiem par parakstu vākšanu esot paziņots, iemetot viņu pastkastītēs paziņojumus, un šo darbu esot veikuši A. Tolmačova palīgi - skolēni un citi aktīvi cilvēki. Par vietējo laikrakstu Olainē esot uzskatāma "Olaines Avīze", tās metiens esot ap 1000 eksemplāru, un to lasot divi līdz trīs tūkstoši cilvēku. Olaines iedzīvotājiem neesot bijis pietiekamas informācijas par plānoto sadedzināšanas iekārtu.

Pieaicinātā persona - bioloģijas doktors A. Beļajevs pauda viedokli, ka IVN esot izstrādāts, pamatojoties uz nekvalitatīvu informāciju un tādējādi esot pārkāpts likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu". Bīstamo atkritumu sadedzināšanas rezultātā rodoties jauni bīstamie atkritumi, tādēļ pareizākā to apsaimniekošanas metode esot nevis sadedzināšana, bet gan apglabāšana. Viņaprāt, vairāki IVN prognozētie sadedzināšanas iekārtas izmešu parametri neatbilstot spēkā esošo normatīvo aktu prasībām. Apstrīdētā rīkojuma izdošanas brīdī noslēguma ziņojumā prognozētās svina emisijas atmosfērā un sadedzināšanas iekārtas izplūdes gāzu attīrīšanas rezultātā radušos notekūdeņu piesārņojums (metālu, dioksīnu un furānu koncentrācija) pēc to attīrīšanas pārsniedzot noteikumos nr. 323 ietvertās normatīvu robežvērtības. Tāpat, ņemot vērā informāciju, kuru AS "BAO" iesniegusi Lielrīgas reģionālajā vides pārvaldē, lai saņemtu atļauju B kategorijas piesārņojošas darbības veikšanai, esot secināms, ka sadedzināšanas iekārtas radītās vairāku smago metālu emisijas atmosfērā, kā arī dioksīnu un furānu koncentrācija sadedzināšanas iekārtas izplūdes gāzu attīrīšanas rezultātā radušajos notekūdeņos pēc to attīrīšanas pārsniedz noteikumos nr. 323 (ar vēlākiem grozījumiem) ietvertās prasības.

Pieaicinātā persona - Olaines iedzīvotāju pārstāvis Osvalds Pastors uzsvēra, ka, pētot sociālos apstākļus Olainē saistībā ar plānoto sadedzināšanas iekārtas izvietojumu, viņam nav izdevies iegūt no valsts iestādēm un institūcijām informāciju par Olaines iedzīvotāju vispārējo veselības stāvokli. Tāpat Olaines iedzīvotāji neesot pietiekami informēti par sabiedriskās apspriešanas norisi, jo parasti iedzīvotāji laikrakstu "Latvijas Vēstnesis" nenasot un daļa krievvalodīgo iedzīvotāju nemaz nevarot izlasīt šo informāciju.

Pieaicinātā persona - valsts biroja direktora vietnieks Arnolds Lukševics atzina, ka, lai gan tikušas ievērotas likuma prasības attiecībā uz iedzīvotāju informēšanu par sabiedriskās apspriešanas norisi, informēšana tomēr neesot bijusi pietiekami efektīva. Valsts birojs savā atzinumā esot ietvēris arī prasības attiecībā uz sadedzināšanas iekārtas darbību, lai nodrošinātu likumā paredzēto nosacījumu ievērošanu. Bez tam valsts birojs, ņemot vērā Olaines iedzīvotāju vairākuma noraidošo attieksmi pret sadedzināšanas iekārtas izvietojumu Olainē, esot rekomendējis izveidot sabiedriskās uzraudzības padomi, kuras sastāvā būtu iedzīvotāji un kura varētu veikt zināmu kontroli pār sadedzināšanas procesu iekārtā un likuma ievērošanu.

Pieaicinātā persona - bijušais vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs Vladimirs Makarovs paskaidroja, ka, ņemot vērā sabiedrības noraidošo

attieksmi pret sadedzināšanas iekārtas izvietojumu Olainē, VARAM esot vienojusies ar Olaines pilsētas domi par papildu līdzekļu ieguldīšanu pilsētas vides un infrastruktūras sakārtošanā. Olaine sadedzināšanas iekārtas izvietojumam esot izraudzīta tāpēc, ka tur esot atkritumu apsaimniekošanas jomā kvalificēts darbspēks, attīstīta infrastruktūra un citi nepieciešamie priekšnoteikumi. V. Makarovs īpaši uzsvēra, ka VARAM un Dānijas Vides aizsardzības aģentūras noslēgtajā līgumā par sadedzināšanas iekārtas iegādi esot noteikts, ka šai iekārtai ir divu gadu garantija. Dāņu speciālisti uzraudzīšot iekārtas ekspluatāciju atbilstoši Latvijas un ES normatīvo aktu prasībām. Ja sadedzināšanas iekārtas ekspluatācija radīšot videi un iedzīvotājiem kaitīgus izmešus, kurus aizliedz Latvijas normatīvie akti, tās ekspluatācija tikšot pārtraukta.

Pieaicinātā persona - vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs Raimonds Vējonis paskaidroja, ka sadedzināšanas iekārtas darbība netikšot uzsākta, pirms nebūšot saņemta atļauja piesārņojošu darbību veikšanai. Tajā būšot ietverti nosacījumi, kuru mērķis ir nodrošināt normatīvo aktu ievērošanu vides aizsardzības jomā. Turklāt sadedzināšanas iekārta esot jāuzstāda arī tādēļ, lai Latvija varētu izpildīt saistības, kuras tā uzņēmusies kā ES kandidātvalsts.

Secinājumu daļa

1.

Latvijā, līdzīgi kā daudzās citās valstīs, tiesības dzīvot labvēlīgā vidē atzītas par cilvēka pamattiesībām. Saskaņā ar Satversmes 115. pantu valsts aizsargā šīs tiesības, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu. Minētā Satversmes norma, pirmkārt, valstij uzliek par pienākumu izveidot un nodrošināt efektīvu vides aizsardzības sistēmu. Otrkārt, tā indivīdam noteiktā kārtībā piešķir tiesības iegūt vides informāciju un līdzdarboties ar vides izmantošanu saistītu lēmumu pieņemšanas procesā. Likums "Par vides aizsardzību" konkretizē cilvēku tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi un valsts institūciju pienākumu to garantēt.

Bīstamo atkritumu apsaimniekošana ir viens no svarīgākajiem pasākumiem, kas veicami Latvijas vides aizsardzības sistēmas ieviešanā (*sk. Latvija: Nacionālais attīstības plāns 2000 - 2002. // Latvijas Vēstnesis, 03.12.1999, nr. 400/403*). Latvijā, ievērojot gan starptautiskās saistības, gan ES valstu pieredzi, tikai pēdējos gados tiek veikti pasākumi, kas regulē bīstamo atkritumu apsaimniekošanu, lai tā neapdraudētu

Atkritumu apsaimniekošanas likuma 5.panta pirmajā daļā minētās intereses – cilvēku dzīvību, veselību, kā arī personu mantu.

2.

Saskaņā ar Atkritumu apsaimniekošanas likuma 4. panta 1. punktu bīstamie atkritumi ir "atkritumi, kuriem piemīt viena vai vairākas īpašības, kas padara tos bīstamus cilvēku dzīvībai un veselībai, videi, kā arī personu mantai, un kuri atbilst atkritumu klasifikatorā noteiktajām bīstamo atkritumu kategorijām". Regulējot bīstamo atkritumu apsaimniekošanu, normatīvie akti paredz virkni sarežģītu procedūru, arī sakarā ar sadedzināšanas iekārtu uzstādīšanu un darbību. **Tāpēc Satversmes tiesa izvērtē ne tikai apstrīdēto rīkojumu kā vienu no šā procesa sastāvdaļām, bet arī pārējās ar sadedzināšanas iekārtas uzstādīšanu saistītās darbības - gan noslēguma ziņojuma un atzinuma par noslēguma ziņojumu nozīmi apstrīdētā rīkojuma pieņemšanā, gan priekšnoteikumus sadedzināšanas iekārtas darbības uzsākšanai.**

Saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vides novērtējumu" 1. panta 3. punktu un 11. pantu IVN nepieciešams tādas sadedzināšanas iekārtas uzstādīšanai un darbināšanai, kura, ņemot vērā darbības apjomu, veidu un vietu, var būtiski ietekmēt vidi. Turklāt saskaņā ar tā paša likuma 3. panta 1. punktu minētais novērtējums izdarāms pēc iespējas agrākā paredzētās darbības plānošanas, projektēšanas un lēmuma pieņemšanas stadijā. No šā likuma 3. panta 3. punkta un 22. panta izriet, ka ierosinātāja sagatavotajam noslēguma ziņojumam un atzinumam par noslēguma ziņojumu ir ieteikuma raksturs, taču, lemjot par to, vai paredzētā darbība ir akceptējama, šie dokumenti ir vispusīgi jāizvērtē.

Attiecībā uz iekārtas uzstādīšanas vietas izvēli jāņem vērā Atkritumu apsaimniekošanas likuma 9. panta 4. punktā un 7. panta 2. punktā noteiktais. Proti, lēmumu par jaunu bīstamo atkritumu pārstrādes objektu izvietojumu savā administratīvajā teritorijā pieņem pagastu un pilsētu pašvaldības, bet apstiprina Ministru kabinets.

Ņemot vērā, ka dedzināšanas iekārtas pārstrādes jauda ir septiņas tonnas dienā, šāda paredzētā darbība saskaņā ar Ministru kabineta 2002. gada 9. jūlija noteikumu nr. 294 "Kārtība, kādā piesakāmas A, B un C kategorijas piesārņojošas darbības un izsniedzamas atļaujas A un B kategorijas piesārņojošu darbību veikšanai" (turpmāk -

noteikumi nr. 294) 1. pielikuma 5.1. punktu ir uzskatāma par B kategorijas piesārņojošu darbību. No likuma "Par piesārņojumu" 19.panta trešās daļas izriet, ka operatoram, lai tas uzsāktu minētās iekārtas darbināšanu, vēl jāsaņem reģionālās vides pārvaldes izsniegta B kategorijas atļauja. Proti, izmantojot iekārtu, piesārņojošu darbību var veikt ar nosacījumu, ka iekārta funkcionēs atbilstoši attiecīgajā lēmumā (atļaujā) un normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Šajā gadījumā noteiktā kārtībā tika pieņemts lēmums par IVN nepieciešamību un pēc tam tika veikta likumā paredzētā novērtēšanas procedūra. Līdz ar to, izlemjot jautājumu par paredzētās darbības akceptēšanu, uz lēmuma pieņēmējiem - Ministru kabinetu (vietas izvēle) un reģionālo vides pārvaldi (iekārtas darbināšanas atļaujas izsniegšana) gulstas pienākums vispusīgi izvērtēt ietekmes novērtējuma noslēguma dokumentus.

3.

Lai sabiedrībai dotu iespēju izteikt savu viedokli par paredzēto darbību, kuras veikšana vai galarezultāts var būtiski ietekmēt vidi, likums "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" (15., 17. un 18.pants) un Ministru kabineta 1999. gada 15. jūnija noteikumi "Kārtība, kādā vērtējama ietekme uz vidi" (turpmāk - noteikumi nr. 213) noteic gan sākotnējās sabiedriskās apspriešanas, gan arī darba ziņojuma sabiedriskās apspriešanas sagatavošanu, norises kārtību un rezultātu izvērtēšanu. Savukārt saskaņā ar noteikumiem nr. 294, lai sadedzināšanas iekārta varētu uzsākt darbību, sabiedrības līdzdalība tiek paredzēta vēl trešo reizi.

Papildus noteikumos nr. 213 paredzētajām sabiedriskās apspriešanas organizēšanas prasībām noteikumi nr. 294 paredz informēt sabiedrību ne tikai publiski, bet arī individuāli, nosūtot īpašniekiem (valdītājiem), kuru nekustamie īpašumi robežojas ar pieteiktās piesārņojošās darbības vietu vai atrodas tās tiešas ietekmes zonā, paziņojumus par sabiedrisko apspriešanu.

Kā liecina lietai pievienotie materiāli, pirms Olaines domes 2001. gada 18. jūlija lēmuma nr. 16 un apstrīdētā rīkojuma pieņemšanas "Latvijas Vēstnesī" 2000. gada 14. martā un "Rīgas Apmiņķa Avīzē" 2000. gada 31. martā tika publicēta informācija, ka tiek organizēta sākotnējā sabiedriskā apspriešana. Savukārt 2001. gada 16. janvārī "Latvijas Vēstnesī" un "Rīgas Apmiņķa Avīzē" tika publicēts paziņojums, ka 2001. gada 30. janvārī notiks darba ziņojuma sabiedriskā apspriešana. Bez tam līdzīga

rakstura paziņojumi, kā apgalvoja Olaines domes priekšsēdētājs J. Pavlovičs, tikuši izvietoti uz pieciem informācijas dēļiem pilsētas teritorijā (*sk. lietas 2. sēj. 61. lpp.*). Tomēr gan sākotnējā apspriešanā (*turpat, 96. lpp.*), gan darba ziņojuma apspriešanā (*turpat, 100. lpp.*) piedalījās tikai aptuveni 20 cilvēki, no kuriem lielākā daļa bija pašvaldības darbinieki.

No vienas puses, pamatots ir pieteikuma iesniedzēja viedoklis, ka sabiedriskā apspriešana notikusi formāli un IVN procesā nav izziņāts sabiedrības viedoklis. Taču, no otras puses, piedalīšanās tādu lēmumu pieņemšanas procesā, kuri saistīti ar īpašām darbībām vides jomā, nav sabiedrības pienākums, bet gan tikai tiesības. Bez tam arī sabiedriskā organizācija "Vides aizsardzības klubs", kuras pārstāvji piedalījās sākotnējā sabiedriskajā apspriešanā, neizmantoja savas likuma "Par vides aizsardzību" 13. pantā garantētās tiesības.

Tomēr nevar piekrist Ministru kabineta pārstāvja viedoklim, ka "atbilstoši Latvijas Republikas likumdošanai un Latvijai saistošajiem starptautiskajiem līgumiem sabiedrībai tika sniegta vispusīga, pilnīga un pamatota informācija gan par bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtu, gan par vides stāvokli ... Olainē". Tieši otrādi, AS "BAO", valsts birojam, kā arī Olaines pašvaldībai, saņemot noslēguma ziņojumu, bija redzams, ka, pēc Olaines iedzīvotāju aptaujas rezultātiem, viņu informētība par projektu bijusi nepietiekama. 76 procenti respondentu bija atzinuši, ka viņi par iespējamās sadedzināšanas iekārtas būvniecību nav informēti, pie tam 86 procentos gadījumu aptaujas intervija tika minēta kā pamatinformācijas avots. Turklāt saskaņā ar aptaujas rezultātiem 84 procentiem respondentu bija noraidoša attieksme pret sadedzināšanas iekārtas izvietojumu Olainē (*sk. Noslēguma ziņojuma 190. – 193. lpp.*). Publicējot paziņojumus par sabiedrisko apspriešanu "Latvijas Vēstnesī" un "Rīgas Apmiņas Avīzē", ko abonē tikai daži pilsētas iedzīvotāji, netika ņemts vērā Olaines iedzīvotāju sociālais stāvoklis un nacionālais sastāvs. Pamatots ir lietai pievienotais Valsts ģeoloģijas dienesta direktores Ingas Gavenas atzinums, ka "noslēguma ziņojumam nav pievienots īss, populārzinātniskā veidā sastādīts apkopojums, ar kuru varētu iepazīties visi potenciāli ietekmētās teritorijas iedzīvotāji, kā tas paredzēts IVN valsts biroja sastādītajā programmā" (*sk. Valsts biroja ārštata ekspertu atzinumus par bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumiem, 5. lpp.*). Līdz ar to pašvaldībā pieejamo noslēguma ziņojumu par sadedzināšanas iekārtu var vērtēt kā nepārskatāmu un nespeciālistam grūti uztveramu. Bez tam abas sabiedriskās apspriešanas notika darba laikā.

Kaut arī demokrātisku lēmumu pieņemšanas procedūras ir salīdzinoši jaunas un lēmumu pieņēmējiem trūkst nepieciešamo zināšanu, prasmes, līdzekļu un pieredzes, lai panāktu sabiedrības iesaistīšanos, tomēr iespējama arī nevēlēšanās un pat neieinteresētība lēmumu pieņemšanā iesaistīt sabiedrību un ievērot tās izteiktos priekšlikumus. Valsts pārvaldes galvenie principi, kas regulē administratīvo diskrecionāro varu, prasa, lai ieinteresētajai sabiedrībai tiktu dota patiesa iespēja izteikt savu viedokli un tikt uzklausītai, pirms tiek pieņemts galīgais lēmums, kas var iespaidot tās tiesības vai intereses (*sk. Lambrechts C., Public Participation in Environmental Decisions // European Environmental Law; ed. Gerd Winter, Dartmouth, 1996, p. 95*).

Vadoties no Satversmes 115. panta un likuma "Par vides aizsardzību" 1. panta 7. punkta, 14. panta, 17.³ un 17.⁵ panta, kā arī likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 3. panta 2. punkta, 16. panta otrās daļas, 18. panta un 22. panta otrās daļas, sabiedrībai ir tiesības saņemt vides informāciju un vides kvalitātes saglabāšanas nolūkos piedalīties sabiedriskajā apspriešanā. Savukārt publiskās varas subjektiem iepriekš minētās normas uzliek par pienākumu ne tikai veicināt un **nodrošināt** sabiedrības iesaistīšanu ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā, bet arī, **efektīvi** informējot sabiedrību par tās tiesībām un iespējām saņemt vides informāciju un līdzdarboties lēmumu pieņemšanā, izvērtēt sabiedrības līdzdalības procesā izteiktos viedokļus. Obligātās, ar likumu noteiktās sabiedriskās apspriešanas galvenais mērķis ir nodrošināt, ka tiek pieņemts vislabākais iespējamais lēmums sabiedrības interesēs un katra cilvēka iebildumi tiek vērtēti un iespēju robežās taisnīgi ņemti vērā. Sabiedriskajai apspriešanai jākalpo diviem galvenajiem mērķiem: pirmkārt, iegūt informāciju, kas sekmētu pamatota un taisnīga lēmuma pieņemšanu, otrkārt, pārliecināt sabiedrību par to, ka tās izteiktie viedokļi tiek apspriesti (*sk. Basse E.M. Introduction to Danish Environmental Law. // North European Law, ed. E.J. Hollo – K. Marttinen, Helsinki, 1995, p. 93.*).

Nevar piekrist bijušā vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra V. Makarova tiesas sēdē paustajam viedoklim, ka, veicot IVN, esot ievēroti ne tikai nepieciešamie nacionālie normatīvie akti, bet arī Orhūsas konvencijas "Par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem" (turpmāk - Orhūsas konvencija) gars.

2002. gada 18. aprīlī Saeima ratificēja Orhūsas konvenciju, kas sabiedrībai paver jaunas iespējas vides politikas veidošanā. Savukārt valstij tā uzliek par pienākumu

izveidot efektīvu vides aizsardzības sistēmu, kas ietver uzdevumu nodrošināt sabiedrībai ne tikai informācijas pieejamību un tiesības līdzdarboties ar vidi saistītu lēmumu pieņemšanas procesā, bet arī izveidot pienācīgu mehānismu šo tiesību aizsardzībai.

Galvenais Orhūsas konvencijas mērķis ir aizsargāt ikviena pašreiz dzīvojošā cilvēka un nākamo paaudžu tiesības dzīvot kvalitatīvā dzīves vidē. Citastarp konvencija atzīst, ka sabiedrībai jābūt informētai par to, saskaņā ar kādām procedūrām tā var piedalīties lēmumu pieņemšanā vides jomā. Vadoties no konvencijas 3. panta 2. punkta, valstij ir jānodrošina, ka “amatpersonas un iestādes palīdz un sniedz norādījumus sabiedrībai, lai ļautu tai piekļūt informācijai, plašāk piedalīties lēmumu pieņemšanā un griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem”.

Orhūsas konvencijas 6. pants "Sabiedrības dalība lēmumu pieņemšanā par īpašām darbībām" sevišķu uzmanību pievērš ieinteresētās sabiedrības savlaicīgai un efektīvai informēšanai. ANO Eiropas ekonomiskās komisijas sagatavotajos komentāros par Orhūsas konvencijas piemērošanu norādīts, ka publiskus paziņojumus (sludinājumus) šādos gadījumos var uzskatīt par atbilstošiem tikai tad, ja tie efektīvi sasniedz vismaz to sabiedrības daļu, kuru var skart pieņemamais lēmums. Ievērojot apstākli, ka ar informāciju piesātinātājā sabiedrībā var būt ļoti grūti piesaistīt ieinteresētās sabiedrības daļas uzmanību, minētajos komentāros uzsvērts - lai sabiedriskā apspriešana nebūtu uzskatāma par imitētu, jāpārlicinās, vai ieinteresētā sabiedrības daļa ir pienācīgi un saprotamā veidā informēta par plānotajām īpašām darbībām, pie kurām saskaņā ar Orhūsas konvencijas I pielikuma 5.punktu pieder arī bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas neatkarīgi no to jaudas. Bez tam jādara viss iespējamais (saprātīgi jācenšas), lai sabiedrībai atvieglotu šo piedalīšanos. Neliels paziņojums laikrakstā starp simtiem citu paziņojumu varētu tikt uzskatīts par neefektīvu (*sk. The Aarhus Convention: An Implementation Guide. United Nations Economic Commission for Europe, Geneva, 2000. pp. 89 - 112*).

Apstrīdētā rīkojuma izdošanas laikā Latvija Orhūsas konvencijai bija pievienojusies. Kaut arī tā vēl nebija ratificēta, Latvijas valdība bija paudusi savu politisko gribu ievērot galvenās konvencijā paustās vadlīnijas vides aizsardzībā.

Tādējādi, lai arī sākotnējā sabiedriskā apspriešana un darba ziņojuma sabiedriskā apspriešana notika, formāli ievērojot noteikumu nr. 213 prasības, ieinteresētā sabiedrība, pretēji likuma "Par vides aizsardzību" 1. panta 7. punktā

un 17.⁵ panta otrajā un trešajā daļā noteiktajam, IVN procesā tika iesaistīta neefektīvi.

Tāpēc nolūkā novērst formālu sabiedrības iesaistīšanu, kā arī lai nodrošinātu pienācīgu sabiedrības līdzdalību, Satversmes tiesa vērš Ministru kabineta uzmanību uz to, ka ir izvērtējama noteikumu nr. 213 efektivitāte saistībā ar likumā "Par vides aizsardzību", Satversmes 115. pantā un Orhūsas konvencijā garantētajām sabiedrības tiesībām piedalīties lēmumu pieņemšanā.

4.

Lai noskaidrotu, vai apstrīdētais rīkojums ir likumīgs, nepieciešams izvērtēt Ministru kabineta rīcību, lemjot par jauna bīstamo atkritumu pārstrādes objekta izvietojumu.

Ar Atkritumu apsaimniekošanas likuma 7. panta 2. punktu Ministru kabinets ir pilnvarots noteikt konkrēta bīstamo atkritumu pārstrādes objekta atrašanās vietu (izvietojumu) pēc tam, kad viena vai vairākas pašvaldības ir lēmušas, ka tās piekrīt attiecīgā objekta izvietošanai savā administratīvajā teritorijā. Turklāt šāds Ministru kabineta apstiprinājums nepieciešams gan tādos gadījumos, kad IVN sadedzināšanas iekārtai un tās potenciālajai atrašanās vietai ir veikts, gan tad, kad šāds novērtējums saskaņā ar likumu nav vajadzīgs. Līdz ar to attiecībā uz jaunu sadedzināšanas iekārtu izvietojumu (neatkarīgi no to jaudas) Atkritumu apsaimniekošanas likums izvirza divas būtiskas prasības: pašvaldības piekrišanu un Ministru kabineta lēmumu – apstiprinājumu par iekārtas piesaisti konkrētai vietai.

Atkritumu apsaimniekošanas likums neparedz konkrētus kritērijus, kādi Ministru kabinetam, apstiprinot bīstamo atkritumu pārstrādes objektu izvietojumu, būtu jāņem vērā. Ja iekārtas izvietošanai savā teritorijā piekrīt vairāk nekā viena pašvaldība, Ministru kabinetam jāvērtē IVN materiālos vai citos dokumentos norādītie ar katru alternatīvu saistītie ekoloģiskie, sociālie un ekonomiskie apsvērumi. Tomēr arī tad, ja nav citu alternatīvu, lēmums jāpieņem, vadoties no likuma "Par vides aizsardzību" 3. panta 4. punktā noteiktā izvērtēšanas principa. Proti, jebkuru darbību vai pasākumu, kas var ietekmēt vides kvalitāti, pieļaujams veikt tikai tādā gadījumā, ja sasniegtais pozitīvais rezultāts attiecīgās darbības veicējam un sabiedrībai kopumā pārsniedz attiecīgās darbības radīto negatīvo ietekmi uz vides kvalitāti vai šādas darbības vai pasākuma rezultātā nodarīto kaitējumu videi un sabiedrībai.

5.

Ministru kabinets uzsver, ka, izdodot apstrīdēto rīkojumu, esot izvērtējis tā atbilstību Satversmei un likumiem, kā arī valsts biroja 2001. gada 18. jūnijā izdoto atzinumu par noslēguma ziņojumu. Tajā valsts birojs bija atzinis, ka IVN neliecināja par iespējamiem normatīvo aktu pārkāpumiem, ja atkritumu sadedzināšanas iekārta sāktu darboties.

Taču Ministru kabinets nebija pievērsis uzmanību apstāklim, ka 2001. gada 21. jūlijā bija stājušies spēkā noteikumi nr. 323, kas atkritumu sadedzināšanas iekārtām citastarp noteic smago metālu, dioksīnu un furānu emisijas robežvērtības. Līdz ar to apstrīdētā rīkojuma izdošanas brīdī IVN prognozētās svina emisijas gaisā robežvērtības un arsēna, svina, hroma, vara, niķeļa, cinka, dioksīnu un furānu emisijas robežvērtības pēc izplūdes gāzu attīrīšanas procesā radušos notekūdeņu attīrīšanas pārsniedza noteikumos nr. 323 minētās normas. Apstrīdētā rīkojuma projektam pievienotie dokumenti, kurus Satversmes tiesai iesniedza Ministru kabinets, neļauj objektīvi spriest par to, vai, izdodot šo rīkojumu, valdība ņēma vērā iepriekš minēto.

Šajos materiālos (*sk. Ministru prezidenta Andra Bērziņa 2002. gada 12. septembra vēstulei nr. 90/TA-1792 pievienotos dokumentus; lietas 2. sēj. 124. - 155. lpp.*) redzams, ka apstrīdētā rīkojuma projekts 2001. gada 26. jūlijā izskatīts valsts sekretāru sanāksmē, bet pēc tam tikai pozitīvi atzinumi tika saņemti no Tieslietu ministrijas, Finanšu ministrijas, Ekonomikas ministrijas, ģeogrāfiju ministra valsts reformu lietās sekretariāta, kā arī no Pašvaldību savienības. Saskaņā ar tobrīd spēkā bijušo Ministru kabineta noteikumu nr. 160 "Ministru kabineta iekšējās kārtības un darbības noteikumi" 47.5. punktu apstrīdētā rīkojuma projekts netika izskatīts Ministru kabineta komitejas sēdē.

Bez tam bijušā vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra V. Makarova Valsts kancelejai adresētajā 2001. gada 6. augusta vēstulē, kurā viņš lūdz valdību šo projektu iekļaut 7. augusta papildu darba kārtībā, netika norādīta ne prognozētā emisiju daudzuma neatbilstība noteikumos nr. 323 paredzētajām prasībām, ne arī tas, ka Olaines iedzīvotāju attieksme pret projektu ir ļoti noraidoša. Tieši otrādi - V. Makarovs raksta, ka izvēle par labu sadedzināšanas iekārtas izvietojumam Olainē "balstās uz daudzu potenciālo izvietojumu izvērtēšanu un piemērotākās noteikšanu pēc tādiem kritērijiem kā ģeogrāfiskais novietojums, esošā infrastruktūra,

ģeoloģiskie apstākļi, pievedceļu esamība, vietējās sabiedrības attieksme, kā arī pozitīviem IVN rezultātiem, ieskaitot sabiedriskās apspriešanas rezultātus" (*lietas 2. sēj., 140. lpp.*). Apstrīdētajam rīkojuma projektam pievienotajā atzinumā par noslēguma ziņojumu netika atspoguļots arī konstatētais sabiedrības viedoklis.

Tādējādi VARAM nebija godprātīgi pildījusi savus pienākumus. Tā kā valdībai netika sniegta pilnīga informācija ne par iekārtas parametru atbilstību normatīvo aktu prasībām, ne arī par sabiedrības noraidošo attieksmi pret šo objektu, Satversmes tiesa uzskata, ka, lemjot par apstrīdētā rīkojuma projektu, Ministru kabinets šos aspektus nav varējis vispusīgi izvērtēt.

6.

Lai varētu uzsākt bīstamo atkritumu sadedzināšanu Olainē uzstādāmajā iekārtā, tās operatoram vispirms ir jāsaņem no Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes atļauja B kategorijas piesārņojošo darbību veikšanai. Savukārt pārvaldei, lemjot par atļaujas izsniegšanu, jāievēro likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 22. panta otrajā daļā, likuma "Par piesārņojumu" 28. panta ceturtajā daļā un noteikumos nr. 294 paredzētais – tai jāņem vērā gan IVN noslēguma dokumenti, gan pēc šo dokumentu sagatavošanas spēkā stājušos normatīvo aktu prasības. Pārvaldes uzdevums ir pārbaudīt iekārtas parametru atbilstību noteikumu nr. 323 prasībām. Turklāt pārvaldei jāizvērtē arī attiecīgās sabiedrības veselības aģentūras filiāles, citu ieinteresētu valsts institūciju, Olaines pašvaldības un sabiedrības priekšlikumi par atļaujas izsniegšanu un tās nosacījumiem.

Lemjot par iekārtas darbināšanas pieļaujamību, pārvaldes kompetencē ir noteikt, vai konstatētās atkāpes ir iespējams tehnoloģiski novērst ar papildu attīrīšanas iekārtām vai citām metodēm. Ja tas ir iespējams, tad saskaņā ar likuma "Par piesārņojumu" 31. pantu iekārtas darbības atļaujā ir ietverami obligāti nosacījumi, kuru ievērošana nepieciešama, lai nodrošinātu cilvēku veselību un attiecīgu vides kvalitāti.

Bez tam saskaņā ar likuma "Par piesārņojumu" 50. un 51. pantu Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes pieņemto lēmumu par atļaujas izsniegšanu ieinteresētās personas ir tiesīgas apstrīdēt valsts birojā. Savukārt biroja lēmumu šīs personas var tālāk pārsūdzēt vispārējās jurisdikcijas tiesā likumā noteiktajā kārtībā.

Ievērojot apsvērumu, ka Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes kompetencē ir izsniegt atļauju iekārtas darbināšanai tikai tad, ja paredzamās emisijas atbilst normatīvo aktu prasībām, Satversmes tiesa uzskata, ka, izdodot apstrīdēto rīkojumu, valdības pamatuzdevums bija noteikt optimālo iekārtas uzstādīšanas vietu, nevis galīgi izlemt jautājumu par iekārtas parametru atbilstību normatīvo aktu prasībām. Tādējādi tas, ka apstrīdētā rīkojuma izdošanas brīdī iekārtas parametri neatbilda atsevišķām noteikumu nr. 323 prasībām un, IVN ietvaros veicot sabiedrisko apspriešanu, arī tika konstatētas vairākas nepilnības, tomēr nav uzskatāms par pietiekamu pamatojumu, lai apstrīdēto rīkojumu atzītu par nelikumīgu un atceltu.

7.

Atkritumu apsaimniekošanas likuma 5. pantā un 6. panta 1. - 3. punktā, kā arī likuma "Par piesārņojumu" 14. pantā un 17. panta pirmajā daļā noteiktais attiecināms uz piesārņojošas darbības atļaujas izsniegšanu un vides kvalitātes vispārēju uzlabošanu, taču nav tieši saistāms ar apstrīdēto rīkojumu. Bez tam pieteikuma iesniedzējs ne pieteikumā Satversmes tiesai, ne arī tiesas sēdē nav sniedzis juridisko pamatojumu apgalvojumam par apstrīdētā rīkojuma neatbilstību Satversmes 111. pantam. Tāpēc apstrīdētā rīkojuma atbilstība iepriekš minētajām tiesību normām šajā spriedumā netiek izvērtēta.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 6. punktu, 30., 31. un 32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

1. Izbeigt tiesvedību lietā daļā par Ministru kabineta 2001. gada 8. augusta rīkojuma nr. 401 "Par bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas izvietojumu Olainē" atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 111. pantam, Atkritumu apsaimniekošanas likuma 5. pantam un 6. panta 1. - 3. punktam un likuma "Par piesārņojumu" 14. pantam un 17. panta pirmajai daļai.

2. Atzīt Ministru kabineta 2001. gada 8. augusta rīkojumu nr. 401 "Par bīstamo atkritumu sadedzināšanas iekārtas izvietošanu Olainē" par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 115. pantam, likuma "Par vides aizsardzību" 11. pantam un likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 3. un 11. pantam.

Spriedums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spriedums pasludināts Rīgā 2003. gada 14. februārī.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

Aivars Endziņš